

II

Δὲν ἀγαπῶ τὴν καλλονὴν ἀλλὰ τὴν γοητείαν
δὲν κλίνω πρὸ ἀγάλματος — ψυχρὰ τὰ θελητήρα του! —
τί ἂν εἰς θάμβους λούεται ὁ Παρθενῶν ἀγνεῖαν; . .
οὔτε ἐν δάκρυ τὰ λευκὰ στολίζει μαρμαρὰ του . . .

Τῆς κόρης τ' ὄμμα ἀγαπῶ ὅταν ἡρέμα κλαῖον
εἰσδύει, καὶ παράπονον μεστὸν περιπαθείας,
ὅταν εἰς βέμβης ἔκστασιν λιπόψυχον, ἐκπνέον,
εἰς λογισμοὺς ἡδονικούς θολοῦται νοσταλγίας.

Μίαν ἡμέραν εὐθυμος μοι ἔτεινε τὴν χεῖρα
ὡς τις ἠὲ περίλυπος τῶν οὐρανῶν ἐλάλει,
καὶ ἡ ὑγρὰ τοῦ χείλους τῆς ἀνέπαφος πορφύρα
εἰς ἄρρητον μειδιάμα ἐρώτων διεστάλλει.

Καὶ ἔκτοτε ἐζήτησα τὸν οὐρανόν, καρδίαν,
καὶ στῆθος μου, τὸ ἄπειρον, αὐτὴν νὰ ἀγαπήσω.

ΤΙΜΟΣ

ΠΟΙΗΤΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΦΙΛΗΜΩΝ ΚΑΙ ΒΑΥΚΙΣ

ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ Κυριακὴ τῆς Ἀπόκριας. Ἡ χώρα σὰ μιὰ
γυναῖκα ποῦ δὲ θὰ ἦταν εὐμορφη, μὰ θὰ ἦταν γαργαλι-
στική, καὶ ποῦ θὰ βγανεν ἀπὸ στόμα διάπλατο μὲ τὰ
μισοτριμένα δόντια κρασοπότιστο βραχνὸ τραγοῦδι. Ἡ
νύχτ' ἀμίλητη καὶ ἀργὴ τὴν ἔμπλεξε στὰ μαῦρα δίχτυα
τῆς τῆ χώρα. Φανάρι κρεμαστὸ κάπου χαμοφωτίζει τὸ δρομάκη τῆς
γειτονιάς. Ζερβὰ δεξιὰ τὰ σπίτια, δίπατα, μονόπατα, μὲ τὰ πράσινα
παραθυρόφυλλα καὶ τὰ καγκλωτὰ μπαλκόνια τὰ καλόχτιστα· καὶ κολ-
λητὰ μ' αὐτὰ, τὰ παλιόσπιτα· σκεβρωμένα χαγιάτια ποῦ τριζοβολοῦν
στὸ κάθε πάτημα, μπακανιασμένοι τοῖχοι, ἔτοιμοι νὰ σωριαστοῦν· σκά-
λες ποῦ ἀεροστεκούν· κι ἀκόμα μαζὶ μ' ἐκεῖνα, τὰ καλυβόσπιτα, ἀχυ-
ροσκεπασμένα, μιὰ τρύπα μόνο γιὰ πορτοπαράθυρο. Κι ἀπ' ὄλα κι ἀπὸ
τὰ κτίρια, κι ἀπὸ τὸ σωκκάκι, κι ἀπὸ τὸ δρομάκη κι ἀπὸ τὴ γειτονιά,
κι ἀπὸ τὴν ὅλη χώρα ἀπλώνοταν, σὰν τρελλὸ βροντολόγημα, χωρὶς
ἀρχὴ καὶ τέλος καὶ ρυθμὸ, χυδαῖο ξεφάντωμα, τὸ καρναβάλι. Στὴν
ἡσυχία τῆς νύχτας γροικουῦσες τραγοῦδι τῶν βουνῶν δροσόπλαστο νὰ
βγαίνῃ ἀσχημισμένον ἀπὸ κκκόφωνα χεῖλη· κάπου σὰν ἓνας ἴσκιος χα-

ρᾶς γυναικείας πρόβαλλε πίσω από τὸ γυαλί, καὶ γοργοχάνοταν, μαζί μὲ ποτηριῶν τσουγκρίσματα, μὲ γέλια καὶ χοροποδήματα, μὲ τοῦ βιολιτζῆ τὸν ἀμανέ, μὲ τῶν μασκαράδων τὸ στάσιμον ἀπὸ πόρτα σὲ πόρτα. Ὁ θόρυβος ἐκεῖνος εἶχε κάθε ἦχον, ἀπὸ τὴν βοὴν ὡς τὸ ψιθύρισμα· ἀλλὰ παράφωνα ὅλα, τίποτε ἀρμονικόν. Ἀπέξω τῶν σπιτιῶν τὰ πρόσωπα, στὸ νυσταγμένο φῶς τοῦ φαναριοῦ, ἔδειχναν σὰν ἀνθρώπων πρόσωπα· σὰν τῶν ἀνθρώπων ποῦ γλεντοῦσαν μέσα τους.

Μόνο στοῦ σωκκακιοῦ τὴν ἄκρη τὸ μοναχικὸ καλυθόσπιτο ἔδειχεν ὄψιν ἄλλην· εἶχε κάτι τι, μῆτε θλιβερό, μῆτε ὀλότελα σιωπηλό. Δὲν ἔμενεν ἔξω ἀπὸ τὴ ζωὴ τῆς νύχτας ἐκεῖνης· ἔστεκε μόνον παράμερα· δὲν ἤμποροῦσε ν' ἀνακατωθῆ στὸ χυδαῖο ξεφάντωμα, ἀλλὰ σὰ νὰ θελε νὰ γροικηθῆ κ' ἐκεῖνο στὸ πανηγῦρι τῶν ἀνθρώπων. Κ' ἔλαμπεν αὐτὸ σὰ φεγγαροπρόσωπο μέσα στὸ σκότος, κ' ἡ νύχτα τὸ κύτταζε μὲ προσοχὴ μέσα στὰ μαῦρα δίχτυα της, κ' ἡ ξελογιάστρα ζωτικιά, ἡ Ἀπόκρινα, διαβαίνοντας ἐκεῖθεν, ἔστεκε μὲ σταυρωμένα χέρια, σὰ σὲ προσευχή, καὶ μ' ἓνα μητρικὸ χαμόγελο.

Γιατί;

Γιατί στὸ καλυθόσπιτο ζοῦσε, πενήντα τῶρα χρόνια, ἑβδομηντάρης γέροντας ὁ ἓνας, κ' ἡ ἄλλη ἐξήντα πέντε χρόνων προεστή, τὸ ἀθάνατον ἀντρόγυνον, ὁ Φιλῆμων καὶ ἡ Βαῦκισ. Βρίσκονταν στὴ ζωὴν, ἀληθινά, παντοτεινά, μὲς' ἀπὸ τ' ἀμέτρητα βάρη τῶν καιρῶν, μὲς' ἀπὸ τῆς Φρυγίας τὰ πρωτόγονα χῶματα, στὴ χώρα ἐτούτη, τὸ ἴδιο εὐλογημένο ταῖρι, ὁ Φιλῆμων καὶ ἡ Βαῦκισ, ἡ μακαριότης εἰς ὃ, τι ἔχει πλέον ἐγκάρδιον, καὶ πλέον ἀνθρώπινο. Καὶ δὲν τὸ γνώριζαν.

Ποῦ νὰ τὸ γνωρίζουν! Ὁ κύκλος μιᾶς ἀνθρώπινης ζωῆς μέσα στὸν ὠκεανὸ τοῦ κόσμου εἶνε σὰν τὸν κύκλο ποῦ γεννᾷ μιά πέτρα μέσα στὴ θάλασσα ὅταν ρίχνεται· ἡ μνήμη μακρύτερ' ἀπὸ τὰ σύνορα τοῦ κύκλου ἐκεῖνου νὰ τραβήξῃ δὲ μπορεῖ. Ὅπως δὲν μποροῦσαν νὰ ξέρουν τὰ ὑστερνὰ τους, ἔτσι μῆτε νὰ ὑποπτευθοῦν τὰ πρωτινά τους εἶχαν δύναμι. Ποῦ νὰ τὸ γνωρίζουν πῶς ἦταν ξαναγεννημένοι· ἡ καλλίτερα πῶς δὲν εἶχαν ἀπὸ τότε λείψει μιά στιγμή νὰ παρασέρνωντ' ἐδῶ κ' ἐκεῖ, νὰ φέρνωνται μέσα στὸ ρεῦμα τῆς αἰωνιότητος ποῦ ἀνεβοκατεβαίνει· πῶς ἦταν ἡ διδυμη ψυχὴ των σὰν τὸ πῦρ τοῦ ἀρχαίου φιλοσόφου ποῦ ἦταν εἶνε καὶ θὰ ἦνε· πῶς ἦταν ἡ ζωὴ τοῦ καθενός των κάθε τόσο κ' ἓνας νέος βωμὸς μὲ νέο σχῆμα ποῦ ἔτρεφε τὴν ἴδιαν ἄσβυστη φωτιά. Ποῦ νὰ τὸ γνωρίζουν, κάτω ἀπὸ τὰ τωρινὰ κουφάρια των καὶ τὰ ὀνόματα πῶς ἐζοῦσαν μιά φορὰ κ' ἓναν καιρὸ, μακρὰ πολὺ μακρὰ σ' ἓνα λαγκαδότοπον, μέσα σ' ἓνα

καλυβόσπιτο πάλι, ταπεινά, πολυαγαπημένοι, γύρω σὲ γείτονες κρισολόγους καὶ ψωροπερήφανους, μὲ τὴν λατρεία τῶν Θεῶν ποῦ δὲν τοὺς ἐλογάριαζαν οἱ ἄλλοι, καὶ μὲ τὴν ἀγάπη τῶν ἀνθρώπων, ἀκόμη καὶ τῶν ἄκαρδων ἐκείνων, τῶν συντοπιτῶν.

Καὶ ἂν πῆγαινε κανεὶς νὰ τοὺς εἰπῇ ὅσα θὰ εἰπῶ, θὰ τὰ γροικοῦσαν σὰν παραμῦθι.

Ἄν πῆγαινε κανεὶς νὰ τοὺς εἰπῇ : Μιὰ βραδιά χτύπησε κάποιος τὴν πόρτα σας. Ἄνυποπτα ἔτρεξες, γρηούλα, κι ἄνοιξες. Μπροστάσου φάνηκαν δυὸ ἄνθρωποι. Ἴσκιό τους καὶ ἀναπνοὴν εἶχαν τοῦ Ὀλύμπου τὴν λευκὴν αἴγλην. Οἱ γέροντες εἶδαν μόνο πῶς ἦταν ἄνθρωποι· τίποτε περυσσότερο.

— Πεινοῦμε καὶ διψοῦμε, κ' εἴμαστε διωγμένοι ἀπὸ παντοῦ. Νὰ μείνουμ' ἐδῶ πέρα οἱ φτωχοὶ στὸ φτωχικὸ σας ;

— Ἐνέοι, καλῶς ὀρίσατε· δικὸ σας εἶνε τὸ φτωχικὸ μας !

Ὅ,τι ἐγένινεν ἀπὸ δῶ καὶ πέρα τὸ πῆρεν ἡ Ποίησις καὶ τὸ ἔπλασε καὶ τοῦ ἔδωκε τὴ ζωὴ τῶν ψηλῶν βουνῶν.

Μπῆχαν οἱ ξένοι, καὶ μπαίνοντας ἀπὸ τὴν πορτοπούλα χαμῆλωσαν ἄθελα σὰ σὲ προσκύνημα τὰ ὑπερήφανα κεφάλια. Γεροντικὸ ταῖρι, ποδοτσακίστηκες γιὰ νὰ τοὺς καλοκαρδίσης. Τοὺς ἐκαθήσατε στὰ δύο φτωχικὰ σκαμνιά σας, καὶ γιὰ νὰ μὴ νοιώσουν τὸ σκληρὸ ξύλο, τὰ ντύσατε μὲ τὸ μαλακώτερο ρούχο ποῦ εἶχατε. Τὴ φωτιά ν' ἀνάψης ἔτρεξες, ὦ Βαῦκίς, κ' ἐπειδὴ δὲν εἶχες πρόχειρα ξερόκλαδα τὴν ὥρα ἐκείνην, ἄρχισες νὰ πελεκᾷς ἓνα σανίδι τοῦ πατώματος. Γυρμένη καὶ φυσῶντας μὲ κόπον ἔκαμες κι ἀνάδωκεν ἡ φλόγα, ἐνῶ, Φιλήμων, ἐσύ, τὸ μονάκριβο κομμάτι κρέας, τὴν οἰκονομία τῆς αὐριανῆς τροφῆς, τὸ ἔρριχνες μέσα στὸ κοχλαστὸ νερὸ τῆς χύτρας. Καὶ μὲ γλυκὰ δειλὰ μιλήματα ἐν τῷ μεταξὺ κυττάζετε κ' οἱ δυὸ νὰ σκοτώσετε τὴν ὥρα γιὰ νὰ μὴ τὴν πολυκαταλάβουν τὴν ἄρρηταν οἱ ξένοι. Γέροντα εὐγενέστατε, σὲ ταπεινὴν λεκάνην ἔπλυνες τ' ἀμβρόσια πόδια των. Μὲ τὸ πλέον πολῦτιμο σκέπασμα σας τὴν παλιὰ καθῆρια κλίνη στολιζοντας, τοὺς ἐβάλατε νὰ ξαπλωθοῦν. Μ' ἓνα τοῦθλον ἀποκάτου στὸ χωλὸ πόδι τοῦ τραπεζιοῦ, τὸ στήσατε ἴσιο. Μὲ χόρτα μοσχομύριστα ξέπλυναν τὸ τραπέζι τὰ τρεμουλιαστὰ χέρια σας γιὰ ν' ἀπιθώσουν τὸ χλωρὸ τυρί, τίς μαῦρες ἐλιές, καὶ τ' αὐγά. Σερβίρετ' ἀπὸ τὴ χύτρα τὸ φαγὶ στὰ πῆλινα τὰ πιᾶτα· ἀλλὰ τοῦ τραπεζιοῦ ὁ πλοῦτος δὲν εἶνε τὸ μαγειρέμμα, εἶνε οἱ καρποί, τὰ περίσσια σῦκα, τὰ ξερὰ καὶ τὰ πυρά, τὰ μελαγχροινὰ καρῦδια, τὰ σταφύλια ποῦ δροσολογοῦν κεχριμπαρένια. Δὲ λείπει μῆτε τὸ κρασί, κόκκινο μέσα στὴ στάμνα. Καὶ μέσ' στὴ μέση τοῦ τραπεζιοῦ, γλυκύτατο σφενάμωμα τοῦ δειπνοῦ, ξανθίζει ἀγνὸ μέλι, ἀλλ' ὄχι γλυκύτερο, μῆτε ἀγνότερο ἀπὸ τὴν καλοσύνη τῆς καρδιάς σας, ἀπὸ τὰ αἰώνια νιᾶτα σας.

Μὰ κύττα τώρα ! ὅσο κοντεύει νὰ τελειώσῃ τὸ δειπνο κι' ὅσο λιγοστεύει τὸ φαγὶ, τόσο πληθαίνει μέσα στὴ στάμνα τὸ κρασί. Παραξενεύεται τὸ ἀνθρώγυνο· ἀλλὰ τόσο εἶνε ἀπλὸ καὶ τόσο καλὸ, ποῦ σὲ λιγάκι πολὺ ὀλιγότερο στοχάζεται τὸ θαῦμα, καὶ τρέμει μόνο μῆπως δὲν ἐφέρθη ὅπως

ἔπρεπε στοὺς ξένους. Καὶ στοχάζεται κι' αὐτὸ νὰ κάμῃ ἄλλο θαῦμα· νὰ σφάξῃ μὲ ἄλλους λόγους τὴν μίαν ὄρνιθα ποῦ ἀνάτρεφε, γιὰ νὰ χορτάσουν οἱ ξένοι, σμιγοντάς τὴν καὶ μὲ τὸ θαυμαστὸ τὸ ἀτέλειωτο κρασί. Ὅμως τὸ πουλὶ ἐκείνο μὲ τὸ σκοτεινὸ τοῦ νοῦ, μαντικώτερο καὶ ἀπὸ τὸ λογικὸ τῶν ἀνθρώπων, ἔτρεξε καὶ μπερδεύτηκε μέσα στὰ πόδια τοῦ ἐνὸς καὶ σφίχτηκε καὶ κρύφτηκε ἐκεῖ, γιὰ νὰ γλυτώσῃ τὸ μαχαίρι. Τότε οἱ ξένοι ἐδίωξαν τὴν ἄχνην ἀπὸ τὰ μάτια τῶν δύο γερόντων, καὶ φανερώθηκαν μπροστὰ τοὺς ἀθάνατοι· ὀλόλαμπροι μαζὶ καὶ φοβεροί, σὰ γυμνὰ πύρινα σπαθιά.

— Εἶμαστε οἱ Θεοί! Ἡ χώρα ἐδῶ ποῦ κάθεστε, χώρα τῆς ἀδικίας, θὰ λείψῃ ἀπὸ τὸ πρόσωπο τῆς γῆς. Ἄλλὰ σεῖς εἶστε οἱ ἀγαθοὶ καὶ οἱ δίκαιοι· ἂν λείπατε καὶ σεῖς ἀπὸ τῆ γῆ, δὲν θὰ ἦταν λόγος πλέον νὰ ὑπάρχῃ γῆ. Ἐλάτε μαζὶ μας!

Ἡ Βαῦκισ καὶ ὁ Φιλῆμων, μᾶλλον ἐγκαρδιωμένοι ἀπὸ τὴν ἀγάπην ἢ ξεψυχισμένοι ἀπὸ τὸν φόβον, τοὺς ἀκολούθησαν μὲ βῆμα στέρεον. Ἐξῶ ἔλαμπεν ἡ νύχτα ἀπὸ φῶς παράξενο. Ξεμάκρυναν ἀπὸ τῆ χώρα, τράβηξαν ψηλά, στάθηκαν στὴν κορφὴν ἐνὸς λόφου.

— Γυρίστε κι' ἀγναντέψετε!

Καὶ γύρισαν καὶ ἀγνάντεψαν. Ἐκεῖ ποῦ πρὶν ἀπλώνονταν τὸ λαγκαδι καὶ ὑψώνονταν ἡ χώρα, ἀγνάντεψαν, στὸ παράξενο φῶς τῆς νύχτας, μιά πλατεῖα λίμνη νὰ κοιμάται ἡσυχῇ, ἀσπρομελανιάζοντας. Καὶ τίποτε στὴν πλαῖσι δὲν ἐπρόδιδε τὸ χαμὸ τοῦ πονηροῦ. Σημάδι κανένα δὲν ἔμενεν ἀπὸ τὰ σπίτια. Μόνο τὸ καλυθάκι τὸ δικό τους ἔστεκε στῆς λίμνης τὴν ὄχθη, σὰ μονόξυλον. Ἄλλ' ἔξαφνα, ὃ θαῦμα θεικώτερον ἀπὸ τὸ πρῶτον! Ἀγάλια ἀγάλια τὸ μικρὸ καλύθι ταραάζεται, τεντόνεται, λευκαίνεται, ἀστράφτει· τριγυρίζει ἀπὸ μαρμαρίνες κολῶνες, γεμίζει μὲ χρυσᾶ σκαλισμάτα, δείχνει πορφυροβαμένα μέτωπα μὲ ἀγκαλιασμένων ἀγαλμάτων φανταχτεροὺς κόσμους, τεράστια ἐξογκώνεται, γίνεται ναός.

— ὦ δίκαιοι καὶ ἀγαθοί, πές τε μας ποιοὺς εἶνε τώρα ὁ πόθος σας, καὶ θὰ γίνῃ ὁ πόθος σας!

Καὶ γύρισαν οἱ Θεοὶ καὶ εἶδαν τοὺς δύο θνητούς· τοὺς εἶδαν νὰ πνίγωνται στὰ δάκρυα. Πικρὸς καῦμός τοὺς ἔσφιγγε. Καθὼς δὲν εἶχαν δοκιμάσει τὴν χαρὰ τῶν παιδιῶν, μήτε καὶ τοῦ Χάρου τὸν καῦμόν, ἐκείνην τὴν στιγμὴν πόνεσαν καὶ θρήνησαν ὅλον τὸν κόσμον τὸν χαμένον ἀπὸ τὴν θείαν ὀργή, σὰν παιδιὰ δικὰ τους. Καὶ τότε ὁ πλέον βαθὺς πόθος τῶν ἦταν ἕνας: Νὰ ξαναπροβάλλῃ στὴν ζωὴν ὁ βουλιαγμένος τόπος, νὰ ξαναἰδοῦν τὸ φῶς τοῦ ἡλίου οἱ βαρειόμοιροι! Ἄλλ' ὃ ἀσθένεια τῶν βροτῶν, ὃ παντοδυναμία τῶν μακάρων! Μόλις ξανασῆκωσαν τὰ μάτια καὶ εἶδαν πάλι τοὺς Θεοὺς ἀγνάντια τους, ὀλόλαμπρους καὶ φοβεροὺς μαζὶ, σὰ γυμνὰ πύρινα σπαθιά, πλημμυρισμένοι πλέον ἀπὸ τὴν θείαν εὐλάβειαν, ἀποκρίθηκαν:

— Τοῦ ναοῦ σας ἱερεῖς μέσα στὸν ναὸν ἀφῆστέ μας! Καὶ δόστε μας τὴν πιὸ μεγάλη χάρι, καθὼς θὰ σᾶς δουλεύομε μαζὶ, μαζὶ νὰ τὴν περάσομε κι' ὅση ζωὴ γεροντικὴ μᾶς λείπεται ἀκόμα. Δόστε νὰ ξεψυχήσομε τὴν ἴδια στιγμὴ!

— Νὰ μὴ με σαβανώσουν τὰ χέρια τῆς! εἶπεν ὁ Φιλήμων.

— Νὰ μὴν ἰδῶ τὸν τάφον του! εἶπεν ἡ Βαῦκις.

Κ' ἔγινε τὸ θέλημά τους. Κ' ἔζησαν τοῦ ναοῦ ἱεροφάνται καὶ σὰν τοὺς Πατριάρχας τῶν Ἑβραίων, ἔζησαν χρόνια καὶ καιρούς. Χάρηκαν τῇ ζωῇ τους, λέει ὁ ἀρχαῖος ποιητής. Ἄλλ' ἐγὼ ξέρω πῶς θλίψι μυστικῇ τοὺς ἐθασάνιζε. Κάτου ἀπὸ τὰ κατάλευκα μακρόπεπλα φορέματά τους τὰ ἱερατικὰ ἐκρυβαν ἓνα πένθος, τὴν ἐνθύμισιν ἐνὸς χαμένου κόσμου. Καὶ τῆς πλατειᾶς ὠραίας λίμνης τὸ ἀτάραχο νερὸ φάνταζεν ἐμπρός των σὰν τὸ μάτι ἐνὸς νεκροῦ, μάτι ποῦ κανεὶς δὲν ἔσκυψε νὰ κλεισῆ, καὶ ἀπόμεινε καὶ τοὺς ἔβλεπε μὲ σιωπηλὸ παράπονο. "Ὅχι τὰ χρόνια, καὶ ἀλλο, τοὺς ἔσθουνεν ἀγάλια ἀγάλια. Καὶ μιὰ μέρα ποῦ ἐκάθονταν στὸ μαρμαρένιο σκαλοπάτι, ἔξω ἀπὸ τὸ ναό, στηλώνοντας τὰ μάτια τους μπροστὰ σὲ κάποια βάρη, κυττάζοντας χωρὶς νὰ διακρίνουν τίποτε, ρουφημένοι σὰν ἀπὸ ἓνα ὄνειρον βαρῦ, ἄρχισαν ν' ἀνταμώνονται γοργὰ μὲ τῇ ζωῇ τῶν χυμῶν καὶ τῶν ριζῶν, τῶν κορμῶν καὶ τῶν φύλων, καὶ πέρασαν ἀπὸ τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων, τὸ πολυτάραχο, στὸν ὀλογάληνο κόσμον τῶν φυτῶν. Μόνο πρόφτασαν νὰ εἰποῦν ὁ ἓνας τοῦ ἄλλου: — Ἐχε γειά, ἀντρούλη μου! — Ἐχε γειά, γυναῖκα μου! Κ' οἱ τελευταῖες συλλαβὲς τῶν λόγων τῶν ἦταν δέντρων ψιθυρίσματα. Κ' ἔγινεν ὁ Φιλήμων πλάτανος κ' ἡ Βαῦκις λεῦκα.

Ἄλλ' ὅ,τι δὲν μᾶς εἶπε ἀκόμα ἡ Ποίησις εἶνε τὰ σχήματα ποῦ ντύθηκαν καὶ οἱ ζωὲς ποῦ πῆραν καὶ οἱ μοῖρες ποῦ ὑπόμειναν, μέσα στὴν ἀτελεύτητη τῶν ὄντων μεταμόρφωσιν, μέσα στὸ χωνευτήριον τοῦ Σύμπαντος, τὸ εὐλογημένο ἀντρόγυνον, ἡ Βαῦκις καὶ ὁ Φιλήμων. Φερμένοι ἀπὸ τὴν ἀπαυστη ρηχοπλημύρα τῆς γέννας καὶ τῆς φθορᾶς ἐπέρασαν ἀπὸ τόπο σὲ τόπο, ἀπὸ κλίμα σὲ κλίμα, ἀπὸ πατρίδα σὲ πατρίδα, ἀπὸ κόσμον σὲ κόσμον, ἀπὸ ἄστρο σὲ ἄστρον, ἄσθυστες, ἀχάλαστες σπίθαις, χωρὶς ἀρχὴ καὶ τέλος. Καὶ τώρα πάλι ξαναρχίζοντας τὸν κύκλον τῆς ἀθανασίας τὸν ἀπέραντον, βρίσκονται σὲ μιὰ γωνιά τῆς γῆς, ἀνθρωποὶ καὶ γεροντάκια πάλι, στὰ χρόνια τὰ δικά μας, μ' ἄλλα ξένα πρόσωπα καὶ ξένα ὀνόματα, μέσα στὸ χαμόσπιτον τῆς γειτονιάς, στὴν ἄκρην τοῦ δρόμου, ὁ Φιλήμων καὶ ἡ Βαῦκις, τὴν τελευταία Κυριακὴ τῆς Ἀπόκριας.

Ἐφτανεν ὡς τ' αὐτιά τους τὸ γιορτάτικον ἠχολόγημα· κ' ἔτσι καθὼς ἔφτανεν ἐκεῖ, ἀσθενικώτερον, σὰν ἓνας ἦχος καμωμένος ἀπὸ τοὺς πολλοὺς ἐκείνους, ἔφερεν μιὰν ἀόριστη γλυκάδα, καὶ ζυπνοῦσε μέσα στὰ γεροντικά τὰ στήθη τῇ χαρᾷ τῆς νιότης, τῶν περασμένων τὴν ἐνθύμισιν, τοὺς πόθους τῶν ξεφαντωμάτων καὶ τοὺς ἔρωτες τῶν πανηγυριῶν. Καὶ σὰν ἀνθρωποὶ ποῦ πέρασαν πενήντα χρόνια τώρα τῇ ζωῇ, γυρισμένοι ὁ ἓνας πρὸς τὸν ἄλλον, δίχως νάχουν μῆτε τῶν παιδιῶν τὴν ἀγία φροντίδα γιὰ ξεχώρισμα, ταῖρι ποῦ μόνο σάρκα ἔδινε στὸν αἶλλον αὐτὸν στίχον:

Ὁ εἷς τοῦ ἄλλου του εἶνε κόσμος,

Ὁ εἷς τοῦ ἄλλου του ἐπαρκεῖ,

ἀγάπησαν ἑξαφνα τὸν θόρυβον ἐκείνον τὸν ἀποκρηάτικο, καὶ θέλησαν κ' ἐκείνοι ν' ἀποκρέψουν, νὰ σμιῶν τὴν ψυχὴ τους μὲ τῶν ἄλλων ἀνθρώ-

πων τὴ γιορτῇ, γιὰ νὰ μὴν ἀπομείνῃ μονάχο τὸ σπιτάκι τους ἐκεῖ στὴ γειτονιά, τέτοια νύχτα, σὰν ἔρμο καὶ σὰ στοιχειωμένον. Ὅμως ὁ ἄλλος κόσμος γιῶρταζεν ἀνταμωμένος. Τὰ σπίτια μὲ τὰ σπίτια ταιριαστά, φαμίλια μὲ φαμίλια συντροφικά, τὰ παλληκάρια μὲ τὶς λιγερές, φίλοι μὲ φίλους, παιδιὰ μὲ τρανοὺς, κάθε οἶκος κ' ἕνας κύκλος ἀπὸ ξένους καὶ δικούς, ξανοιγμένοι, παρδαλός, ἀπὸ κάθε φύλλο καὶ κάθε ἡλικίαν. Κ' οἱ γέροντες ἦταν δύο κ' ἦταν μόνοι· τὴν τρισευλογημένη μοναξιά των κανεῖς δὲν πῆγαινε νὰ ταράξῃ. Μὰ κι ἂν περνοῦσε κανεῖς τὴν ὥρα ἐκείνην ἀπὸ τὸ σπιτάκι, κ' εἶχεν ὄρεξι νὰ σταθῇ ἀπόξω ἀπὸ τὸ φωτισμένο παράθυρο καὶ νὰ κυττάξῃ μέσα προσεκτικά, θὰ βλεπε : Μπροστὰ στὸ στρωμένο τραπέζι τὸν σεβάσιμον ἐκείνον μὲ τὰ λευκὰ μακρὰ μαλλιά νὰ τοῦ στεφανώνουν τὸ κεφάλι, καθιστόν, πραότατον, εὐτυχημένο, σὰ λειτουργὸ κάποιας θρησκείας πνευματικῆς, νὰ κρατῇ τὸ ποτῆρι γεμάτο κρασί, γέροντας πρὸς τὴ γυναῖκα ποῦ ἔστεκεν ἀγνάγνια του, στολισμένη μὲ τὸ μαῦρο της μεταξωτὸ φουστάνι τῆς γιορτῆς, τὸ πανάρχαιο καὶ τὸ μονάκριβο, μὲ ταργυρὰ μαλλιά της μαζωμένα ρυθμικά κάτω ἀπὸ τὸ πλουμιστὸ καλεμκερὶ ποῦ χρυσοφέρει· καὶ ἡ γυναῖκα ἔσκυφε κι αὐτὴ στὸν ἄντρα ἐμπρὸς καὶ τὸν ἔβλεπε κατάματα, ἀχνογελῶντας ἤσυχα, σχεδόν, θὰ ἔλεγες μὲ ὅλη τὴν ζωντανὴν εὐμορφίαν τῶν εἰκοσι χρόνων, ἀλλὰ συκρατημένην ἀπὸ τὴν σεμνότητα τῶν γηρατειῶν· γηρατειῶν ποῦ τῶν ματιῶν των ἡ λάμψις κρατοῦσε σχεδόν ἀθώρητα τὰ χαράκια τῶν ρυτίδων. Κ' ἡ Βαῦκις κρατοῦσε τὸ ποτῆρι της, καὶ τὰ χτύπισαν οἱ δύο μὲ τὴ γοργάδα καὶ μὲ τὴ χάρι τῶν ἀγαπημένων καρδιῶν. Κι ὁ διαβάτης ἂν ἔκανε αὐτιά, κι ἂν τὸν ἄφηνεν ἡ βοή τῆς γειτονιάς, θάκουε νὰ ξεγλυστράη ἀπὸ τὰ χεῖλη τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων ἕνα τραγοῦδι. Καὶ τὸ τραγοῦδι ἐκείνο ἦτον πλασμένον ὄχι τόσο ἀπὸ λόγια—συνειθισμένα λόγια τῶν στίχων—ὅσον ἀπὸ ἦχον· ἦχο παλαιοῦ λησμονημένου τραγοιδιοῦ, ποῦ κανεῖς πιά μῆτε τὸν ψιθύριζε, μῆτε τὸν ἤξευρε στὴ χώρα καὶ στὴ γειτονιά. Κι ἀκόμα περισσότερον ἀπὸ τὸν ἦχον τὸ τραγοῦδι ἦταν πλασμένον ἀπὸ τὸν τρόπον ποῦ ἔβγαίνειν αὐτὸ ἀπὸ τὰ βᾶθη τῆς ψυχῆς των, τὴν ὥρα ἐκείνη, σὰν παλμός καὶ σὰν ψαλμός, κι ἀντηχτυποῦσε στὴν διπλῆν ὄψιν των σὰν ἕνας εἰρηνικὸς θρίαμβος, μὲ λάμψιν ἐκφραστικώτερη κι ἀπὸ τὰ χρώματα τῆς δύσεως «ὅπου δὲν ἔχουν ὄνομα κ' ἔχουν περίσοια κάλλη.» Καὶ τὸ τραγοῦδι ἐκείνο, καθὼς τὸ πῆραν τὰ φτερά τῆς Νύχτας, καὶ τ' ἀντάμωσαν μὲ τὸν θόρυβον τῆς ὅλης γειτονιάς, ἔφτανε γιὰ ν' ἀλλάξῃ τὴν πρόστυχην ἐκείνην καὶ παράφωνη βοή, καὶ νὰ τὴν κάμῃ σὰν ἑναρμόνιαν συμφωνία ἄξια νὰ ταιριάσῃ μὲ τὴ μουσικὴ τοῦ Παντός.

Γιατὶ καὶ τὴν νυχτιὰν ἐκείνην, ὁ Φιλήμων καὶ ἡ Βαῦκις, ἐκεῖ ποῦ ὁ ἄλλος κόσμος δέχθηκε στὸ σπίτι τὴν τρελλὴν Ἀπόκρηαν, αὐτοὶ κρατοῦσαν πάλι τοὺς Θεοὺς μέσα στὸ φτωχικὸ τους. Ἄλλὰ τοὺς Θεοὺς, τὴν φορὰν αὐτήν, τοὺς εἶχαν πλέον φωλιασμένους μέσα στὶς καρδιές τους, κι' ἀπὸ καιρό. Καὶ τοῦ καθενὸς τὸ κορμὶ ἦταν ὁ ναός!

(Αὐγουστος 1895)

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ